ст.) / Н. Ю. Бярозкіна. – Мн. : Беларус. навука, 1998.
4. Вазьміцель А. В. Друкарская справа ў Полацку ў другой палове XIX–XX стст. / А. В. Вазьміцель // Матэрыялы міжнароднай навуковай гісторыка-краязнаўчай канферэнцыі (да 75-годдзя Полацкага краязнаўчага музея 18–19 мая 2001 г.). – Полацк, 2001. – С. 17–21.
5. Кніга Беларусі. 1517–1917 : зводны каталог. – Мн.: БелСЭ, 1986.
6. Подлипский А. Педагог Зорин / А. Подлипский // Народнае слова. – 1985. – 9 лют.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

БЕЛАРУСКАЯ КНІГА ВА УНІВЕРСІТЭЦКІХ БІБЛІЯТЭКАХ ПОЛЬШЧЫ(ПАВОДЛЕ ІНТЭРНЕТНЫХ ДАНЫХ)

Харытанюк Гражына, *магістр бібліятэказнаўства, асістэнт кафедры беларускай культуры Беластоцкага універсітэта (Польшча)*

Усённяшнім свеце кожны карыстальнік навуковай інфармацыі ў бібліятэках сутыкаецца з інтэрнэтнымі каталогамі. Таму сучасны чытач павінен не толькі практычна і тэхнічна засвоіць інфармацыйныя сістэмы, у якіх працуюць каталогі, але таксама важна ў пошуку дакументаў на акрэсленую тэму правільна вызначыць прадмет, што патрабуе арыентацыі ў інфармацыйна-пошукавых мовах, прадметных паказальніках, картатэках узорных тэрмінаў.

З ліку семнаццаці універсітэцкіх бібліятэк Польшчы ва ўсіх ёсць свабодны доступ да ўласных віртуальных каталогаў [1]. Яны карыстаюцца неаднолькавымі інфармацыйна-пошукавымі мовамі. Самая папулярная мова гэта Kaba (Каба – алфавітны каталог акадэмічных бібліятэк), таксама выкарыстоўваецца прадметны паказальнік Нацыянальнай бібліятэкі і ўласнае вызначэнне прадмета [2].

Не гледзячы на такія складанасці, я паспрабавала пашукаць матэрыялы на тэму шырока разумелай беларускай кнігі. Мяне цікавіла гісторыя кнігі і друкарства, а таксама выдавецкая дзейнасць на тэрыторыі беларускіх зямель. Вызначэнне прадмета як książka białoruska (беларуская кніга) існуе толькі ва універсітэцкай бібліятэцы імя Ежы Гедройца ў Беластоку. У каталагу існуюць два запісы: Turonek J. Książka białoruska w II Rzeczypospolitej, 1921–1939 / J. Turonek. – Warszawa : Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2000; Voprosy Bibliografovedenija i Bibliotekovedenija : meževedomstvennyj sbornik / [redkol. V. E. Leoncikov et al.]. – Minsk : Izdat. BGU im. V. I. Lenina, 1981 [3].

У астатніх бібліятэках, якія карыстаюцца ў асноўным інфарма-

цыйна-пошукавымі мовамі створанымі бібліятэкай Варшаўскага універсітэту (Каба) і Нацыянальнай бібліятэкай, трэба шукаць дакументы праз вызначэнне прадмета тых моў. У каталагу Каба książka białoruska (беларуская кніга) існуе пад шырокай тэмай: książki (кнігі), пад вузкай – у залежнасці ад даступных у бібліятэцы дакументаў, напрыклад:

Książki – Białoruś – 1500–1800

Savercanka, Ivan Vasil'evic. Aurea mediocritas : knižna- pis'movaja kul'tura Belarusi : adradženne i rannjae baroka. – Minsk : Technalogia, 1998 [4].

Książki – Białoruś – historia

Istorija knigi, knižnogo dela i bibliografii v Belorussii : (sbornik naucnych statej) / [red. kollegija G. Ja. Golecenko et al.]. – Minsk : Akademija Nauk SSR. Central'naja Naucnaja Biblioteka im. Jakuba Kolasa, 1986 [5].

Książki – produkcja i handel – Białoruś – 1900–1945

Turonak J. Belaruskaja kniga pad njamieckim kantrolem (1939–1944) / J. Turonek. – Minsk : Belaruski Gistarycny Agljad, 2002 [6].

У гэтым каталагу можна карыстацца таксама вузкімі тэмамі: druki białoruskie (беларускія выданні), druki cyrylickie (кірылічныя выданні), drukarstwo (друкарства), напрыклад:

Druki białoruskie – za granicą – katalogi

Vyâulenne, sumesnaje vykarystanne i vârtanne arhiunyh, bibliâtecnyh i muzejnych kaštounscej, ăkiă zahouvaûcca u zamežnyh krainah / [redkal. A. Mal'dzis (gal. red.) et al.]. – Minsk : Belaruski Fond Kul'tury, 1999 [7].

Druki cyrylickie – Polska – historia – konferencje

Prawosławne oficyny wydawnicze w Rzeczypospolitej / pod red. A. Mironowicza, U. Pawluczuk, P. Chomika. – Białystok : Instytut Historii Uniwersytetu w Białymstoku, 2004 [8].

Drukarstwo – Białoruś – Połock – historia

Kaczorowski W. Drukarnia Połocka w latach 1787–1820 : problemy badawcze i próba odtworzenia produkcji / Kaczorowski W., Sękowki R. – Kraków : Wydaw. WAM : Wyższa Szkoła Filozoficzno–Historyczna "Ignatianum", 2001 [9].

У каталогу Каба матэрыялы пра беларускае першадрукарства карыстальнік знойдзе па персанальнай рубрыцы Skoryna Francišak (Скарына Францыск), якая пашыраецца ключавымі словамі ў залежнасці ад бібліятэчных кнігазбораў:

Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540)
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – bibliografia
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – encyklopedie
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – język – glosara
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – konference
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – krytyka i interpretacja
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – nazwa
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – powieści
Skoryna, Francišak (ca 1490 – ca 1540) – recepcja – Czechy [10].

Праблема з'яўляецца тады, калі ставіцца пытанне пра беларус-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

кую кнігу ў часы Вялікага княства Літоўскага (ВКЛ), таму што сама назва ВКЛ не існуе ў электронных каталогах універсітэцкіх бібліятэк Польшчы, затое выкарыстоўваецца тэрмін Літва без акцэнту на іншыя краіны, якія ўваходзілі ў склад ВКЛ. Дакументы па гісторыі кнігі на беларускіх землях у часы ВКЛ карыстальнік знойдзе праз пашырэнне тэмы:

Druki cyrylickie – Litwa – 1500–1800

Jaroszewicz–Pieresławcew Z. Druki cyrylickie z oficyn Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI–XVIII wieku / Jaroszewicz–Pieresławcew Z. – Olsztyn : Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2003 [11].

Książki i czytanie – Litwa – historia

Topolska–Piechowiak M. B. Czytelnik i książka w Wielkim Księstwie Litewskim w dobie Renesansu i Baroku / M. B. Topolska–Piechowiak. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1984 [12].

Са складанасцямі чытач можа сутыкнуцца таксама ў пошуках матэрыялаў пра беларускую кнігу міжваеннага перыяду. Не заўсёды ў каталогу можна выкарыстаць дапаўненне прадмета праз прыметнік białoruski (беларускі), а для акрэслення тэрыторыі з'яўляюцца назвы: Polska Wschodnia, Kresy Wschodnie:

Książka i czytanie – Polska Wschodnia – historia – konferencje

Kultura książki ziem wschodniego i południowego pogranicza Polski (XVI–XX wiek) / red. nauk. J. Gwioździk ; ed. Różycki. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2004 [13].

Książki – Kresy Wschodnie – inwentarze

Paszkiewicz U. Inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej : (spis za lata 1510–1939) / U. Paszkiewicz. – Warszawa : DiG, 1998 [14].

Апрача праблем звязаных з самой пабудовай інтэрнэтнага каталога, складаным для карыстальніка становіцца апрацаванне і класіфікацыя дакументаў. Адна кніга можа выступаць у розных бібліятэках пад рознымі тэмамі, напрыклад:

Turonek J. Książka białoruska w II Rzeczypospolitej, 1921–1939 / J. Turonek. – Warszawa : Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2000.

Druki białoruskie – Polska – 1900–1945 / UŚ, UG, KUL, UJ, UMK, BUW, Uwr, UŁ

Druki białoruskie – Polska – 1900–1945 – bibliografie / UG, KUL, UJ, UMK, BUW, Uwr, UMCS

Literatura białoruska – recepcje – Polska / UŁ, UMCS

Choruży W. Białoruski drugi obieg w Polsce 1981–1990 / W. Choruży. – Białystok : Białoruskie Towarzystwo Historyczne, 1994.

BUW: Literatura podziemna – Białoruś – 1945–1990 – bibliografie.

Literatura białoruska – Polska – 1900–1945 – bibliografie.

Literatura podziemna – Polska – 1945–1990 – bibliografie.

BUwB: Mniejszość narodowa białoruska – Polska – 1945–1990.

Publicystyka białoruska 1981–1990.

Wydawnictwa podziemne – Białoruś – 1945–1990.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Wydawnictwa podziemne – Polska 1981–1990 – bibliografie.
UG: Białorusini – Polska – 1945–.
Literatura białoruska – Polska – historia i krytyka.
Literatura podziemna – Polska
UJ: Druki białoruskie – Polska – 1970–1990 – bibliografie.
Białorusini – Polska – 1945–1990.
UMCS: Białoruś – ludność – historia – Polska – XX w.
Mniejszości narodowe – historia – Polska – XX w.
Wydawnictwa nielegalne – Białoruś – 1981–1990.

Туронак Ю. Беларуская кніга пад нямецкім кантролем 1939–1944 / Ю. Туронак. – Мінск : Беларускі Гістарычны Агляд, 2002.

Książki – produkcja i handel – Białoruś – 1900–1945 / BUW
Wojna światowa (1939–1945) – Białoruś.
Wydawcy – Białoruś – 1900–1945.

Паводле інтэрнетных каталогаў універсітэцкіх бібліятэк Польшчы найбольш дакументаў пра беларускую кнігу захоўвае універсітэцкая бібліятэка ў Варшаве, а таксама Ягелонская бібліятэка ў Кракаве. З ліку польскіх бібліятэк Кракаўская самая багатая скарынаўскімі выданнямі. У польскія бібліятэкі трапляюць дакументы з розных выдавецтваў свету. Апрача мясцовай прадукцыі, дзе выдаўцы павінны абавязкова дасылаць экземпляр амаль у кожную універсітэцкую бібліятэку [15], з'яўляюцца кнігі з іншых краін, у гэтым выпадку перш за ўсё з мінскіх выдавецтваў, таксама рэдка: пражскіх, ньюёрскіх і маскоўскіх. Яны трапляюць перш за ўсё ў дзве галоўныя універсітэцкія бібліятэкі: у Варшаву і Кракаў. Рэдка бывае, што кніга знаходзіцца па-за гэтымі асяродкамі, як ў выпадку дзвюх кніг:

Gistoryja vydaveckaj dzejnasci ŭ Polščy i Belarusi ŭ XVI–XX stahoddziah : zbornik navukovych artykułaŭ / redkal. N.U. Bârozkina i insh. – Minsk : Belfakt, 2003 [16].

Nemirovskij E.L. Gesamtkatalog der Frühdrucke in kyrilischer Schrift. 5. Die Druckerei von Francisk Skorina in Wilna / E. L. Nemirovskij. – Baden-Baden : V. Koerner, 1999 [17].

Большасць дакументаў, уведзеных у віртуальную прастору, выданні дзевяностых гадоў – тады пачалася праца па стварэнні электронных каталогаў універсітэцкіх бібліятэк.

Зрабіць поўны адбор дакументаў пра беларускую кнігу ў інтэрнетных каталогах польскіх універсітэцкіх бібліятэк вельмі складана. Гэта патрабуе добрага ведання інфармацыйна-пошукавых моў і бібліятэчна-бібліяграфічнага вопыту. Таму лічу, што не кожны карыстальнік можа справіцца з пошукам інфармацыі на акрэсленую тэму. Карыстальнік не будзе мець праблем, калі яму вядома прозвішча аўтара або загаловак кнігі. Дзякуючы свайму вопыту і дапамогі бібліятэкараў, мне ўдалося знайсці матэрыялы пра беларускую кнігу даступную ў віртуальных каталогах праз інфармацыйна-пошукавыя мовы.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Спіс выкарыстанных крыніц

1. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie http://www.buw.uw.edu.pl, Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia http://bg.uwb.edu.pl, Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego http://www.bg.univ.gda.pl, Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego http://www.bg.us.edu.pl, Biblioteka Jagiellońska http://www.bj.uj.edu.pl, Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego http://www.lib.uni.lodz.pl, Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II http://pater.kul.lublin.pl, Biblioteka Główna Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie http://www.bg.umcs.lublin.pl, Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu http://lib.amu.edu.pl, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu http://www.bu.uni.torun.pl, Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu http://www.bu.uni.wroc.pl, Biblioteka Główna Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie http://bart.uwm.edu.pl, Biblioteka Główna Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie http://www.biblioteka.uksw.edu.pl, Biblioteka Główna Uniwersytetu Rzeszowskiego http://www.bur.univ.rzeszow.pl, Biblioteka Uniwersytecka w Zielonej Górze http://www.bu.uz.zgora.pl, Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego, Biblioteka Główna Uniwersytetu Szczecińskiego.

2. Język haseł przedmiotowych KABA : Zasady tworzenia słownictwa : praca zbiorowa / pod red. T Głowackiej. – Warszawa, 2000; Łysakowski A. Katalog przedmiotowy. Część I. Teoria. – Warszawa, 2002; Czarnecka J. Katalog przedmiotowy na podstawie opisów z „Przewodnika Bibliograficznego" : poradnik / J. Czarnecka. – Warszawa, 1997; Stopa A. O treści książek. Opracowanie rzeczowe piśmiennictwa / A. Stopa. – Warszawa, 2002.

3. Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia http://bg.uwb.edu.pl

4. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie http://www.buw.uw.edu.pl

5. Biblioteka Jagiellońska http://www.bj.uj.edu.pl

6. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie http://www.buw.uw.edu.pl

7. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie http://www.buw.uw.edu.pl

8. Tamże.

9. Biblioteka Jagiellońska http://www.bj.uj.edu.pl

10. Tamże

11. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie http://www.buw.uw.edu.pl

12 Biblioteka Jagiellońska http://www.bj.uj.edu.pl

13 Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie http://www.buw.uw.edu.pl

14. Tamże.

15. Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych.

16. Biblioteka Uniwersytecka KUL http://pater.kul.lublin.pl

17. Biblioteka Uniwersytecka http://www.bu.uni.wroc.pl

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ